

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Risikofylt lek på barnehagens uteområde for 1-3-åringer

Risky play in the daycare's outdoor area for 1-3-year-olds

Kandidatnummer: 383 og 323

BLUBACH-1 20H

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Kjerstin Sjursen

Innleveringsdato: 31.05.2021

Antall ord: 13 419

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Etter tre år på barnehagelærerutdanning på Høgskulen på Vestlandet, Campus Bergen, er vi nå ved veis ende.

Vi ønsker å rette en stor takk til vår veileder, Kjerstin Sjursen, som har gitt oss god veiledning og støtte gjennom hele prosessen. I tillegg vil vi si takk til informantene som har svart på spørreundersøkelsen vår. Uten dere hadde vi ikke hatt data til forskningen. Til slutt ønsker vi å takke hverandre for oppmuntrende ord og godt samarbeid.

Abstract

Title: Risky play in the daycare's outdoor area for 1-3-year-olds

Keywords: Risky play, the youngest children in daycare (1-3 years), the outdoor area, daycare teachers' view on risky play.

The purpose of this thesis is to look at how the youngest children in daycares are able to explore risky activities and how the employees affect this kind of play. The theme we will highlight is "Why should the youngest children (1 to 3-year-olds) be allowed to attend risky activities and play in an outdoor area of a daycare facility, and how do the employees affect this play?"

We have looked into relevant theories that will highlight different aspects of risky play, for example risk evaluation, risk management, subjective and objective risk, as well as the daycare teachers' view on risk and safety of the daycare's outdoor area. To collect data, we sent out a survey to several daycares.

We discovered that the way the employees let children explore risky play varies from person to person. There are also differences in how the daycares have facilitated for risky play in an outdoor area, yet all teachers agreed that risky play is important for 1 to 3-year-olds and is something they should explore.

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning	s. 5
1.1	Problemstilling.....	s. 6
1.2	Oppgavens oppbygging.....	s. 6
1.3	Begrepsavklaring.....	s. 6
2.	Teori	s. 8
2.1	Hva er lek?.....	s. 8
2.2	Hva er risikofylt lek?.....	s. 9
2.2.1	Risikofylt leks kategorier	s. 10
2.3	Risikofylt lek for de yngste (1-3-åringer).....	s. 11
2.4	Hvorfor risikofylt lek?.....	s. 11
2.4.1	Risikovurdering.....	s. 12
2.4.2	Risikomestring.....	s. 13
2.5	Risikofylt lek på barnehagens uteområder.....	s. 13
2.5.1	Affordances.....	s. 14
2.5.2	Flytsonen.....	s. 15
2.5.3	Subjektiv og objektiv risiko.....	s. 16
2.6	Barnehagelærerens syn på risikofylt lek.....	s. 16
2.6.1	Støttende stillas.....	s. 17
2.6.2	Hvordan åpne for god risikofylt lek?.....	s. 18
2.6.3	Foreldresamarbeid	s. 18
2.7	Sikkerhet i barnehagen	s. 19
3.	Metode	s. 20
3.1	Valg av metode.....	s. 20
3.2	Forarbeid.....	s. 21
3.3	Gjennomføring av metode.....	s. 22
3.4	Vurdering av metode.....	s. 22
3.5	Forskningsetikk.....	s. 23

4.	Analyse og funn	s. 25
4.1	Rolle i barnehagen.....	s. 26
4.2	Egenskaper ved risikofylt lek.....	s. 26
4.3	Personlig forhold til risikofylt lek, og hvordan det påvirker barnas mulighet for risikofylt lek.....	s. 27
4.4	Bør 1-3-åringene få utforske risikofylt lek?.....	s. 29
4.5	Fordeler og ulemper med risikofylt lek.....	s. 31
4.6	Funn.....	s. 32
5.	Drøfting	s. 34
5.1	Rolle i barnehagen.....	s. 34
5.2	Egenskaper ved risikofylt lek.....	s. 35
5.3	Faglig skjønn i forhold til risikofylt lek, og hvordan det påvirker barnas mulighet for risikofylt lek.....	s. 36
5.4	Bør 1-3-åringene få utforske risikofylt lek?.....	s. 38
5.5	Fordeler og ulemper med risikofylt lek.....	s. 39
6.	Avslutning	s. 41
7.	Veien videre	s. 42
8.	Litteraturliste	s. 43
9.	Vedlegg	s. 47

1. Innledning

På den ene siden av byen sto en 2 år gammel jente og skulle lære seg å stå på ski for første gang. Uten noe form for forståelse for hvor lang bakken nedover var, satte hun utfor med full fart uten å mukke. Hver gang gikk hun rett på trynet, men reiste seg alltid opp igjen med et stort smil om munnen og et like stort ønske om å få renne ned bakken en gang til, forhåpentlig uten å falle.

På den andre siden av byen sto en annen 2 år gammel jente på dissen i nabolaget sitt for første gang. Med en iver etter høyde, fart og spenning, sto hun alene på dissen og laget større og større fart til seg selv. Redselen og faren for å falle av var ikke til stede, og hun var helt i sin egen "boble", i en verden ingen fikk fjerne henne fra. Gleden var tydelig til stede med latter, smil og kribling i magen.

Barnehagens fysiske miljø skal være trygt og utfordrende og gi barna allsidige bevegelseserfaringer. Personalet skal utforme det fysiske miljøet slik at alle barn får muligheter til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter, og slik at leker og materiell er tilgjengelig for barna. (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19)

Ofte når man snakker om risikofylt lek så forbinder man dette med de eldste barna i barnehagen, fordi det ofte er her man ser mer tydelige tegn på lek forbundet med en viss grad av risiko. Dette er bakgrunnen for at vi i denne oppgaven ønsker å fokusere på risikofylt lek hos de yngste barna.

De yngste barna vil også ta sjanser og mye risiko, noe vi selv opplevde da vi var små. I tillegg er det en del risiko knyttet til det å for eksempel skulle reise seg og ta sine første steg. Dette utgjør en risiko, fordi det gjerne er en situasjon hvor barnet føler på en frykt for å for eksempel falle ned. Denne risikotakingen kan være avgjørende og legge grunnlag for den videre risikofylte leken for de yngste barna. Den risikofylte leken hos de yngste kan ofte være ganske lik den hos de eldste barna, men da i en "mindre" forstand. Mens de største barna sykler fort nedover en bakke, vil de minste barna føle på en viss frykt mens de utsetter seg for den samme risikoen, selv om de bare sykler ned halve bakken og i mindre fart. Risikoen vil variere basert på barnets tidligere erfaringer.

Vi har skrevet en undersøkende oppgave, som vil si at vi har valgt å samle inn ulike data om risikofylt lek på barnehagens uteområder (Dalland, 2020, s. 187). Dette har vi gjort gjennom en spørreundersøkelse via SurveyXact.

1.1 Problemstilling

Problemstillingen vi har valgt til denne oppgaven er *“hvorfør bør de yngste barna (1-3 år) få drive med risikofylt lek på uteområdet, og hvordan påvirker personalet denne leken?”*

1.2 Oppgavens oppbygging

Vår oppgave består av syv kapitler: Innledning, teori, metode, analyse og funn, drøfting, avslutning og veien videre. I innledningen introduserer vi oppgavens oppbygging og innhold. Deretter trekker vi frem relevant teori tilhørende temaet i teorikapittelet. I metodekapittelet beskriver vi hvilken metode vi har brukt i oppgaven, forarbeid, gjennomføring og vurdering av metoden. Etterfulgt av metoden begynner analysekapittelet hvor vi analyserer spørreundersøkelsen og trekker frem ulike funn. Til slutt drøfter vi våre funn opp mot teorien vi har valgt å bruke, før vi kommer med en avslutning og et kort kapittel om veien videre for oppgaven.

1.3 Begrepsavklaring

Vi vil i dette avsnittet komme med en liten definisjon og forklaring på et par av begrepene vi har brukt gjennom oppgaven for å frem hvilke betydning av begrepene vi har valgt å bruke har.

Risikofylt lek

Vi har gjennom oppgaven valgt å bruke begrepet risikofylt lek fremfor risikolek, fordi det er dette begrepet som blir omtalt i rammeplanen for barnehage og i mye av den andre litteraturen vi har benyttet (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 49). I teorikapittelet skal vi gå enda nærmere inn på dette begrepet, men helt konkret kan vi si at risikofylt lek er lek der: *“Det er fare for at barn kan skade seg”* (Osnes, Skaug & Kaarby, 2020, s. 154). Vi kommer tilbake til denne tråden i teorikapittelet.

Uteområde

Når vi skriver om barnehagens uteområde refererer vi til utemiljøet som er innenfor barnehagens gjerder. Dette har vi valgt fordi barnehagehverdagen som regel tilbringes mer innenfor barnehagens gjerder enn utenfor.

De yngste barna

I oppgaven har vi fokus på de yngste barna i barnehagen, altså de som er 1-3 år. Vi har valgt denne aldersgruppen fordi dette er noe som er lite forsket på tidligere, og det er noe vi selv interesserer oss for.

2. Teori

I teorikapittelet har vi trukket frem teori som vi ser på som relevant for å kunne belyse problemstillingen vår. I teoridelen skal vi gjøre rede for denne teorien og hvordan den kan brukes (Dalland, 2020, s. 184). Vi trekker frem teori som er med på å fremme de positive sidene med risikofylt lek, og fordelene barna kan få fra å drive med risikofylt lek.

Vi har i vår oppgave startet med å presentere generelt hva lek er, før vi går mer i dybden på risikofylt lek for de yngste. Vi trekker også inn begreper som risikovurdering og risikomestring som belyser hvorfor man bør drive med risikofylt lek i barnehagen. Videre ser vi på den risikofylte leken på barnehagens uteområder, hvor vi trekker inn affordances, flytsonen og den subjektive og objektive risikoen. Deretter fokuserer vi på barnehagelærerens syn på risikofylt lek og hvordan de er med å påvirke hvordan barna får drive med risikofylt lek.

Vi avslutter teorikapittelet med å se på sikkerhet i barnehagen. Dette har vi gjort fordi risikofylt lek er en type lek hvor det er fare for at barnet kan skade seg (Osnes et al., 2020, s. 154). Vi synes også det er viktig å trekke frem hva rammeplanen og barnehageloven sier om sikkerhet i barnehagen og hvordan barnehagen tilrettelegger for en trygg arena.

2.1 Hva er lek?

“Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes” (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20). Lek er et mål i seg selv, og lek er helt naturlig for barn. “Lekens verden er for barnet dets egen verden, med sin helt spesielle verdi” (Lillemyr, 2016, s. 34). Leken har mange ulike egenskaper som kan bidra til å gi en tydeligere forståelse for hva lek er. For det første er lek en typisk væremåte for barn, i tillegg til at den engasjerer barn naturlig. Det er også en allsidig aktivitet, som vil si at den raskt kan endres fra en type lek til en annen. Leken har flere ulike funksjoner som bidrar til blant annet barns problemløsning, stimulering til utvikling på både det emosjonelle, sosiale og fysiske, i tillegg til at det bidrar til utvikling av identitet og selvfølelse. Samtidig er leken et viktig kultur- og samfunnsfenomen som bidrar til barns generelle utvikling og læring (Lillemyr, 2016, s. 39).

For å karakterisere leken har Levy gjennom en flerdimensjonal modell presentert tre dimensjoner av lek, i tillegg til at Lillemyr tilføyer en fjerde:

- leken er indre motivert og har en funksjon i seg selv
- leken er “på liksom” og setter virkeligheten til side
- i leken har barna selv kontroll på det som skjer
- lek er samspill og kommunikasjon på flere nivå (Lillemyr, 2016, s. 42-44).

“Lek er bevegelse i en eller annen form og i ulike kontekster. Leken handler om å gjøre noe til sitt eget gjennom å være sammen med andre barn” (Løkken, 1996, s. 78). Løkkens perspektiv handler her om de yngste barna i barnehagen, og hun har sett på hva som skjer med ett- og toåringene når de får mulighet til å møtes og leke i fellesskap. Hovedhensikten er å forstå det særegne med små barn og samspillet mellom dem (Løkken, 1996, s. 7, 110).

Winnicott sier at “leken er en livsforankring for barnet” (Askland & Sataøen, 2019, s. 76).

Lek er noe av det mest generelle for små barn. Olofsson nevner at barn allerede i sine første to leveår lærer leken sine grunnleggende prinsipper. For de aller yngste er det leken i seg selv som teller, og ikke hva lekens mål er (Askland & Sataøen, 2019, s. 76).

2.2 Hva er risikofylt lek?

Little (2006) definerer risiko som “enhver oppførsel der det er usikkerhet i utfallet. Det innebærer en vurdering av fordelene mot uønskede konsekvenser av oppførselen, i tillegg til muligheten for suksess eller fiasko” (Tovey, 2007, s. 100, *vår oversettelse*). Barn oppsøker lek som de opplever som potensielt farlige, da det inkluderer spenning og uvitenhet som de fleste barn automatisk blir dratt mot (Sando, Kleppe & Sandseter, 2021, s. 2).

I rammeplanen for barnehagen står det at “gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer” (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 49). Risikofylt lek er lek som er utfordrende og spennende, der det er en viss risiko for at barnet kan skade seg. Risikoen for å mislykkes i en aktivitet er større om risikoen også er større. Om barnet mislykkes i en aktivitet, vil de basert på de erfaringene de tillærer seg, vite at bevegelsene og leken må gjøres på en annen måte neste gang. Denne typen lek blir i størst grad praktisert ute og når barn får leke fritt, altså at den ikke er organisert av voksne (Osnes et al., 2020, s 154-155).

2.2.1 Risikofylt leks kategorier

Sandseter har gjennomført en undersøkelse og gjort seg observasjoner som gir seks ulike kategorier av risikofylt lek: Lek med høyder, lek med høy fart, lek med skadelige verktøy, lek nær farlige elementer, grov-og-tumle lek og lek der barn kan gå seg vill (Sandseter, 2007, s. 237). Lek med høyder handler om faren for skade ved fall, og i studien ble det observert at klatring og hopping fra høye plasser er noe av den mest vanlige risikofylte leken for barn (Sandseter, 2007, s. 243-244). Lek med høy fart ble også observert, blant annet ved å løpe ned en bakke i høy og ukontrollert fart slik at det var fare for at barna kunne krasje i hverandre eller falle å slå seg (Sandseter, 2007, s. 244-245). Lek med skadelige verktøy har barn en todelt mening om. For noen er det skummelt å bruke verktøy som kan føre til skader, mens andre synes det er spennende (Sandseter, 2007, s. 246). Lek nær farlige elementer ble observert flere steder, blant annet nær dypt vann, bratte stup eller ved bål der det var mulighet for at barna kunne falle ned (Sandseter, 2007, s. 246). Grov-og-tumle lek handler om kaosleken og den viltre leken, der det er en reell fare for at barna kan skade hverandre (Sandseter, 2007, s. 246). Leken der barna kan gå seg vill er mest reell når barna blir gitt muligheten til å utforske på egen hånd der barna kan ende opp med å utforske litt for langt vekk fra de voksne (Sandseter, 2007, s. 247).

Gjennom studien til Kleppe, Melhuish og Sandseter (2017) har de kommet med et forslag om å legge til to nye kategorier innenfor risikofylt lek, i tillegg til Sandseter sine seks kategorier, for at den skal være mer gjeldende for alle. Den ene, nye kategorien er lek med sammenstøt, som da for eksempel er å løpe i en vegg eller krasje med sykkelen i et gjerde. Den andre, nye kategorien er det som kalles for vikarierende risikolek. Dette er en lek hvor ettåringene ser eldre barn drive med risikofylt lek, som oppleves så spennende at ettåringene selv kjenner spenningen i kroppen. Dette kan for eksempel være å se eldre barn renne fort på ski (Osnes et al., 2020, s. 156).

Basert på observasjonene har det blitt foreslått en tilpasset definisjon av risikofylt lek som kan passe for alle: "Lek som involverer usikkerhet og utforsking kroppslig, følelsesmessig, sansemessig eller miljømessig og som kan føre til enten positive eller negative konsekvenser" (Kleppe et al., 2017 sitert i Osnes et al., 2020, s. 156). Denne definisjonen inkluderer Sandseter sine seks kategorier i tillegg til de to nye kategoriene, på denne måten blir også de yngste barna inkludert i definisjonen av risikofylt lek.

2.3 Risikofylt lek for de yngste (1-3 åringer)

Kleppe, Melhuish og Sandseter (2017) har studert den risikofylte leken hos 1-3-åringene, og har sett at to- og treåringenes risikofylte lek ofte er lik den risikofylte leken til de eldre barna. To- og treåringene leker også med høyder, fart, farlige redskaper, lekeslåssing og gjemmeleker. Dette går da inn under Sandseter sine seks kategorier (se avsnitt 2.2.1). Kleppe et al observerte også ettåringene sin risikofylte lek, og så at den skilte seg noe mer ut. For ettåringene kan bare det å reise seg og gå være en stor risiko. Det å hoppe ned fra lave høyder kan for barnet oppleves som en stor risiko, samtidig som det kan føre til at barna opplever spenning og glede (Osnes et al., 2020, s. 156).

Den risikofylte leken opptrer lettere hos 1-3-åringene enn de eldre, det er mindre som skal til for at det kan karakteriseres som risikofylt lek. Til tross for dette så opplever også de yngste barna risikofylt lek som man kaller for kaosleken. “Kaos i lek er lek som utløser lystbetont forvirring, fryd, tankeløshet, dumdristighet, hurtig kroppslig bevegelse, tumult, maktutfoldelse og voldsomhet” (Løkken, 1996, s. 90). De yngste holder seg nok først i den trygge og kjente leken, men etter hvert blir også de som små tumlere, mer utforskende og dras mot det ukjente. Rasmussen (1992) nevner tre ulike typer for kaoslek for de yngste: 1. den vestibulære leken (balansenerven blir påvirket gjennom snurring og lek som går rundt), 2. den ville leken (fysisk utfoldelse) og 3. den dype leken (som omhandler den høye risikoen med fart og høyde med mer) (Løkken, 1996, s. 91-92).

“Små barn er i en fase i livet der utforsking av omgivelsene, andre mennesker og seg selv og egne muligheter står helt sentralt” (Sandseter, 2018, s. 55). Denne utforskingen starter allerede fra barna er spedbarn, hvor de tester og krysser nye grenser. Når de minste barna starter å utforske rundt seg, løfte hodet for første gang, reise seg opp og ta sine første steg, starter de en prosess hvor de tør å ta ulike sjanser i lek og aktiviteter de ikke har prøvd før. Barna lærer best hvordan verden rundt dem fungerer ved å selv prøve og feile, allerede fra de er spedbarn (Sandseter, 2018, s. 55).

2.4 Hvorfor risikofylt lek?

Tovey (2007) hevder at for å leve og overleve senere i livet, spiller risikofylt lek en avgjørende rolle. Gjennom risikofylt lek lærer man å kjenne igjen ulike former for risiko i andre aktiviteter, noe som vil påvirke at man som voksen tar valg basert på risikovurdering

(se avsnitt 2.4.1). “Fall, skrubbsår og blåmerker er en del av det å være barn, på linje med det å lære å for eksempel krype, gå, løpe, sykle, med andre ord generelt hvordan man fungerer i samfunnet” (Tovey, 2007, s. 103, *vår oversettelse*). Det er avgjørende at risikostyring blir utviklet når man er barn, da det vil påvirke hvordan man unngår i så stor grad som mulig å møte på utfordringer som barna ikke takler. For store utfordringer kan føre til både angst og hensynsløshet i voksen alder (Tovey, 2007, s. 103).

Erfaringer gjennom ulike former for risikofylt lek vil ha betydning for hvordan et barn håndterer en risikokilde. De tidligere erfaringene vil påvirke hvordan hvert barn oppfatter og vurderer risiko. “Gjennom å møte farer og risiko i lek vil barnet få erfaring med risiko, og barnets subjektive oppfatning av risikoen vil bli mer lik den objektivt faktiske risikoen i situasjonen” (Sandseter, 2010, s. 166). Gjennom barnets utviklede erfaringer vil det ha opparbeidet seg mer kunnskap fordelaktige handlingsstrategier i ulike situasjoner (Sandseter, 2010, s. 166).

Det er viktig å sørge for at barna er i trygge og komfortable omgivelser, men det er viktig å huske på at det å nærme seg ulike risikofylte situasjoner også er viktig. Dette er viktig for at barna skal få en optimal utvikling og stimulering. Barndommen handler om å nærme seg det usikre, prøve nye ting, utforske og teste sine egne grenser. Dermed vil barna helt naturlig utforske og undersøke omgivelsene de befinner seg i. Et mål i den utfordrende og utforskende leken er å overvinne ulike risikoer. Gjennom den risikofylte leken får barna satt den fysiske styrken og motet sitt på prøve (Sandseter, 2010, s. 163).

Noe av det som utvikles og vil ha stor betydning gjennom risikofylt lek, er blant annet evnen til risikovurdering og risikostyring. Dette skal vi gå nærmere inn på i de påfølgende delkapitlene.

2.4.1 Risikovurdering

Risikolek gir barn muligheter til å utvikle beslutningsferdigheter om hvilke risikoer de er i stand til å ta. På den måten lærer barn å vurdere risiko i bestemte situasjoner, utvide grensene sine og lære nye livsferdigheter (Tovey, 2010, sitert i McFarland & Laird, 2017, s. 160). Å drive med risikofylt lek kan være ren glede og lykke, men barn kan også mislykkes og skade seg. Selv om det å mislykkes kan virke negativt, er det ikke nødvendigvis en nedtur. Å mislykkes kan hjelpe til at barna forstår og lærer ting på andre måter (McFarland & Laird,

2017, s. 160). Dette henger sammen med risikomestringen, der barna prøver og feiler til de lykkes, utvikler seg og mestrer utfordringen.

Å lære seg å vurdere risikoen av noe er viktig for barn. For noen barn er det spesielt viktig at de voksne er i nærheten og kan gi dem støtte, men uten å fortelle nøyaktig hva de skal gjøre. Barn skal få prøve å vurdere risikoen av noe på egen hånd, samtidig som det er viktig med trygghet og det å vite at en voksen står på sidelinjen klar til å roe dem ned om nødvendig, men samtidig oppmuntre dem. For noen barn er det bare en liten push som trengs, og det er ikke nødvendigvis den fysiske bevegelsen som er utfordringen (Lindon, 2011, s. 49-50).

2.4.2 Risikomestring

«Det at et barn oppøver risikomestring, vil si at det gjennom erfaring får en reaksjonsevne, motorisk kontroll, fysisk styrke og romorienteringsevne som gjør dem bedre i stand til å håndtere plutselige risikosituasjoner gjennom hensiktsmessige handlinger» (Sandseter, 2018, s.60). Risikomestring er en av mange grunner til hvorfor barn bør få drive med risikofylt lek. Mestring handler «om å kunne noe, beherske eller få til noe, altså få en opplevelse av å kunne ulike ferdigheter» (Jensen & Osnes, 2009, s. 109 sitert i Osnes et al., 2020, s. 21). Risikofylt lek er med på å forme og hjelpe barnet til å forstå hva som er trygt og ikke trygt. Et barn som søker nye utfordringer og som presser sine egne grenser når det kommer til hva det tør og hva det mestrer, vil gjennom erfaringer lære seg å håndtere situasjoner på en måte som kan hindre at alvorlige skader forekommer. Barna vil for eksempel vite om det er trygt å klatre i et tre med tynne greiner, eller sykle fort ned en bakke basert på hva barnet har opplevd tidligere (Sandseter, 2018, s. 59).

Gjennom prøving og feiling over lengre tid vil barna få ulike erfaringer, bli kjent med egne begrensninger og se nye muligheter. Erfaringene barna tilegner seg gjør at de lærer å handle og reagere raskt og hensiktsmessig på ulike risikofylte situasjoner, de mestrer til slutt de utfordringene de møter på og kan strekke seg lengre og lengre (Osnes et al., 2020, s. 157).

2.5 Risikofylt lek på barnehagens uteområder

Uteområdet i barnehagen bidrar på andre måter og har flere fordeler enn inneområdet. Det er blant annet større arealer å bevege seg på som gjør det mulig å utfolde seg med den kroppslige leken, miljøet endrer seg og er mer ujevnt, og mulighetene for den viltre og kaotiske leken

øker (Osnes et al., 2020, s. 179). Uteområdet bidrar altså til fysisk utvikling på ulike nivå ut ifra hvordan det er tilrettelagt i de ulike barnehagene. Barna får selv mulighet til å strekke seg så langt de ønsker, og uteområdet gir dem mulighet til å få stor variasjon i leken (Hagen og Sæther, 2014, s. 26). I en studie fra 2021 er fysisk aktivitet definert som “enhver kroppslig bevegelse produsert av skjelettmuskulaturen som fører til energiforbruk” (Sando et al., 2021, s. 4, *vår oversettelse*). I studien ble det sett at risikofylt lek bidrar til å opprettholde barns fysiske aktivitet. Spenningen og utfordringen som man kan finne i den risikofylte leken engasjerer barna, og bidrar dermed også til at barna driver med fysisk aktivitet (Sando et al., 2021, s. 4).

I tillegg til den fysiske utviklingen bidrar utemiljøet i stor grad til den motoriske, kognitive, sosiale og emosjonelle utviklingen når barn får friheten og utfordringen til å utforske (Hagen & Rystad, 2014, s. 37).

Utemiljøets mange arealer gir ulike muligheter til subjektiv risiko (se avsnitt 2.5.3). Hvert enkelt individ ser utarealet sine muligheter og utfordringer. Heft (1988) sier at barn oppfatter og tolker et miljø ut ifra hvilke funksjoner det har å tilby. Altså vil en femåring kanskje ønske å klatre i et nedblåst tre, mens en treåring gjerne vil se andre muligheter ved treet, som for eksempel å krype under eller sitte på det (Sandseter, 2010, s. 170).

Fysisk aktivitet for barnehagebarn er vilter lek, som hovedsakelig handler om risikofylt lek. I tillegg er det øvingslek, fantasilek, konstruksjonslek og tradisjonslek. Barnas premisser av fysisk aktivitet innebærer at det er et høyt aktivitetsnivå, at det er fri lek slik at barna kan oppdage, erfare og prøve ut, og at barna får oppleve mestring (Lundhaug, 2010, s. 139-140). Løkken bruker fellesbegrepet toddler for å forklare at barna i alderen 1-2 år leker sammen i grupper. Barna i denne alderen er ofte kommet ganske ulikt i utviklingen sin, og ved barnehagestart vil noen kunne gå selvstendig, mens andre trenger en støttende hånd (Osnes et al., 2020, s. 145).

2.5.1 Affordances

Gibson bruker begrepet affordance som handler om hvilke muligheter området og miljøet rundt oss tilbyr og inviterer til. Det handler om kvaliteter i miljøet og hva hvert enkelt menneske ser i miljøet, altså en relasjon mellom miljø og oss mennesker. “Vi lever i relasjon med omgivelsene våre” (Osnes et al., 2020, s. 168; Sæther og Hagen, 2014, s. 24). Kyttä (2002, 2004, 2006) mener at barn oppfatter og realiserer mulighetene miljøet tilbyr lettere

desto friere de får bevege seg i miljøet. Samtidig oppfatter barn miljø og alt rundt seg ulikt. Barn er ulike og kan ha helt ulike syn på en og samme ting. Barn vil etter hvert som de utforsker og opplever miljøer, øke mulighetene sine til å oppdage nye ting ved miljøet (Osnes et al., 2020, s. 171-172).

Heft (1989) skriver om potensielle og aktualiserte affordances. De potensielle mulighetene handler om miljøets kvaliteter, mens de aktualiserte mulighetene handler om hvert enkelt individ sitt forhold til miljøet (Kyttä, 2003, s. 49). Potensielle affordances er alle de uendelige mulighetene som finnes på et område, uavhengig av om et individ ser det eller har mulighet for å ta det i bruk. Det er alle muligheter som er mulig å finne og ta i bruk, og fortsatt har områder utallige muligheter som ingen ennå har funnet. Aktualiserte affordances er derimot de mulighetene en har sett og oppfattet på området, og som har blitt tatt i bruk eller blitt formet. Hvert individ ser ulike muligheter, og på samme området kan ulike individ se ulike muligheter (Kyttä, 2003, s. 55).

2.5.2 Flytsonen

Csikszentmihalyi har utviklet en flyt-teori som handler om at et individ utvikler flyt gjennom et samspill mellom individ og miljø når individet møter utfordringer. Å være i flytsonen handler om å være et sted mellom angst og kjedsomhet, og der individet møter på utfordringer i ulike kontekster i møtet med andre relasjoner (Lillemyr, 2016, s. 217). Csikszentmihalyi mener at flyt må ses i forhold til “individets handlingsmuligheter eller utfordringer [og] den handlingsdyktighet eller kompetanse som individet har” (Lillemyr, 2016, s. 217). I flytsonen møter altså barna utfordringer som de kan mestre, innenfor den kompetansen og erfaringen de har uten at barnet blir bekymret eller kjeder seg. Barna drives av dets indre motivasjon, som vil si at barna har full kontroll på egen aktivitet (Osnes et al., 2020, s. 150). “Å oppleve flyt er som å leve i sin optimale kapasitet” (Lillemyr, 2016, s. 219). Flytsonen kan oppleves i alle hverdagslige aktiviteter, ikke bare lek, men Csikszentmihalyi mener at flyt oppleves særlig i lek, kreativitet og estetiske aktiviteter (Lillemyr, 2016, s. 218).

I et intervju med Rasmus Kleppe fra 2015, snakker han om den risikofylte leken blant 1-3-åringene, hvor han også snakker om at ettåringenes risikofylte lek skiller seg noe fra 2-3-åringene. “Eksempler på typisk risikolek for en ettåring er å krasje eller hive seg inn i ting, for eksempel å kaste kroppen sin ned på en madrass eller krasje hardt inn i gjerdet med trehjulssykkelen” (Kleppe referert i Barnehage.no, 2015). Når barna sykler på en trehjulssykel som i eksempelet, vil barnet komme inn i en form for flytzone, fordi det ikke

kjenner på angsten og bekymringen. Barnet vil se gjerdet i god tid før det krasjer, men på grunn av spenningen som barnet føler på, vil det fortsette frem til det krasjer. I intervjuet sier Kleppe videre at dette kan oppfattes som risiko basert på hvordan personalet reagerer. Det oppleves som en liten risiko om de ansatte reagerer med å spørre hvordan det gikk eller å rope ut små bekymringer mot barnets lek (Kleppe referert i Barnehage.no, 2015).

2.5.3 Subjektiv og objektiv risiko

Innenfor risikofylt lek kan man skille mellom subjektiv og objektiv risiko. Osnes et al., (2020) skriver at “subjektiv risiko er risiko og spenning som barn føler og opplever i situasjonen, uavhengig av om det reelt foreligger en fare eller en farefull situasjon” (, s. 154). Den subjektive risikoen går mye på barnet, og hva barnet har opplevd og erfart tidligere. Videre skriver Osnes et al., (2020) at “en objektiv eller faktisk risiko oppstår når det foreligger en reell mulighet for at barnet skader seg, uavhengig av dets kompetanse og erfaringsbakgrunn” (s. 154). Den objektive risikoen vil være den samme for alle, og for barn som gjentatte ganger oppsøker den samme situasjonen, vil den subjektive opplevelsen etter hvert gå over til objektiv risiko.

Osnes et al. (2020) skriver at “å balansere mellom det som er farlig og trygt i barns kroppslige lek, utgjør ofte et dilemma for personalet i barnehagen” (s. 155). Personalet vil hele tiden oppfatte en situasjon på en annen måte enn barnet gjør, fordi personalet sitter med flere erfaringer og kan kjenne igjen en situasjon som farlig eller ikke. For mange vil de ulike oppfatningene av en situasjon være et problem i barnehagen, fordi personalet kan begrense barnas lekesituasjoner ut fra egen kompetanse og erfaringer fra tidligere, og ikke ut fra barnets motoriske kompetanse (Osnes et al., 2020, s. 155).

2.6 Barnehagelærerens syn på risikofylt lek

Ved å vurdere hva hvert enkelt barn er i stand til å mestre gjennom individuell observasjon av barnas mestringsnivå og nivå av akseptabel risiko, bør ansatte i barnehagen tilpasse både grenser og frihet i risikofylt lek til hvert enkelt barn slik at de kan få utfolde og utvikle seg på sitt nivå. Hvis voksne lykkes med dette, vil barn få verdifull erfaring med risikofylte situasjoner. (Sandseter, 2013, s. 189)

Basert på de ansattes egne erfaringer og oppfatning av hva som er farlig, vil de ut ifra hvordan de oppfatter situasjonen ha en avgjørende betydning for hvor risikofylt en lek får være (Sandseter, 2010, s. 172). Barnas sikkerhet øker på grunnlag av hvordan de voksne ser en situasjon, men vil også begrense hvilke muligheter barna har til å møte på risiko og utfordring, i tillegg til fysisk utvikling (Sandseter, 2013, s. 188).

I en studie fra 2007 kom det frem at ansatte i barnehagen selv mener de gir barna gode muligheter for risikofylt lek, både på barnehagens områder og utenfor. Er den ansatte derimot alene med ansvaret under leken fortalte en del at de holder litt tilbake når det gjelder risikofylt lek. De begrunner dette med at de selv ble bekymret overfor hva utfallet kunne bli av den risikofylte leken. Allikevel hadde de fleste et positivt og bevisst forhold til risikofylt lek som de selv mente var akseptabelt (Sandseter, 2013, s. 190). I en annen studie av Sandseter (2006, 2009a) gir de ansatte en hovedbegrunnelse for at risikofylt lek er bra, "... det var positivt og utviklende for barna å få utfordringer med tanke på både motorikk, selvoppfatning, mestringsfølelse, psykisk utvikling osv." (Sandseter, 2013, s. 191).

Stephenson (2003) fant fra en studie at barnehagelæreres personlige holdninger har mye å si for om de er for eller imot risikofylt lek. Et positivt syn på risikofylt lek og glede i utendørsaktiviteter vil føre til at barnehagelæreren støtter utfordring og risikotaking i leken (McFarland & Laird, 2017, s. 160). Det er viktig at de ansatte i barnehagen tar hensyn til hvert enkelt barn, og ser på deres spenningsbehov og mestringsnivå (Sandseter, 2014, s. 24).

Data fra en undersøkelse om risikofylt lek, viser at menn ofte har en mer positiv holdning til risikofylt lek (Sandseter, 2010, s. 172). En kan se at mannlige barnehageansatte ofte er mer spenningsøkende og har et mer tolerant forhold til risikofylt lek enn det kvinnelige barnehageansatte har (Sandseter, 2013, s. 129).

Buadir (2021) viser data som får frem at bare 1 av 10 barnehageansatte i Norges barnehager er menn. Det vil si at bare 10% er menn og 90% er kvinner. Denne dataen viser kjønnsfordelingen for året 2020.

2.6.1 Støttende stillas

I rammeplanen for barnehagen står det at "personalet skal være aktive og tilstedeværende, støtte og utfordre barna til variert kroppslig lek og anerkjenne barnets mestring" (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 50). Begrepet stillas blir brukt som en forklaring på den

støtten et barn får når det trenger hjelp til å utføre en oppgave. Det var Bruner, i samarbeid med Wood og Ross (1976, referert i Lindén, 1992), som først brukte begrepet støttende stillas. Dette begrepet ligger også tett opptil Vygotskij sin teori om den nærmeste utviklingssonen. Om denne sonen bruker Vygotskij begrepet scaffolding eller stillasbygging. “Stillas blir i denne sammenhengen brukt om den støtten barn får av en voksen eller et flinkere barn, slik at det blir i stand til utføre en oppgave som det ikke hadde maktet alene” (Askeland & Sataøen, 2019, s. 203). Støtten kan sees på som noe som skal fremme barnets selvstendighet, og man kan si at stillaset er en pedagogisk støtte til barnets læringsvirksomhet (Askeland & Sataøen, 2019, s. 203). Stillaset er også en trygghet for barnet, og i en sårn “trygg base” får de utviklet seg på best mulig måte. Denne trygge basen kan være en eller flere kompetente voksne som ser barnet og dets behov (Solheim, 2013, s. 105). Å ha en slik trygg base bidrar til at barna lettere kan leke og utfordre seg i mer utfordrende situasjoner, da de vet at de har en trygg voksen de kan stole og støtte seg til (Solheim, 2013, s. 123).

2.6.2 Hvordan åpne for god risikofylt lek?

For at barnehagen skal kunne åpne for god risikofylt lek, må de voksne tenke over hvordan deres eget forhold til denne typen lek er. Noen ansatte er gjerne bekymret og forsiktig når det kommer til å tillate barnas utforskning og utfordring i møte med den risikofylte leken. På grunn av dette er det viktig at personalet selv reflekterer over sitt forhold til risikofylt lek, og hvor deres egen grense går. Ut ifra sine egne refleksjoner vil det variere hos personalet hva de anser som akseptabel risikofylt lek for barna, basert på de forutsetningene barna har for å drive med risikofylt lek. Det er altså de ansatte i barnehagen som setter de ulike rammene og mulighetene barna har til å drive med god risikofylt lek i barnehagen. Å åpne for god risikofylt lek på uteområdet inkluderer ulike elementer som man finner i barnehagen. Måten uteplassen i barnehagen er utformet på har stor betydning for om personalet kan åpne for god risikofylt lek (Sandseter, 2013, s. 192-193).

2.6.3 Foreldresamarbeid

Glaser (2018) sier at “å samarbeide tett med foreldre er viktig. For små barn vil hjem og barnehage sammen utgjøre helheten i deres liv” (s. 19). I rammeplanen er det forankret at foreldrene har rett til medvirkning på barnehagehverdagen. Innad i foreldregruppen er det ofte mange ulike meninger, noen foreldre vil se på den frie leken som det viktigste, mens andre foretrekker en mer skoleforberedende barnehagehverdag (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29-30; Glaser, 2018, s. 24-26).

Foreldre og enkelte ansatte kan oppleve usikkerhet knyttet til den risikofylte leken, og det kan da være viktig at personalet er åpne om både de negative og positive konsekvensene ved leken. Gjennom diskusjon om barnas liv og utvikling kan man sammen med foreldrene diskutere og bli enig om tilrettelegging av risikofylt lek på best mulig måte (Sandseter, 2014, s. 24).

2.7 Sikkerhet i barnehagen

Sikkerhet i barnehagen er avgjørende for om det er trygt for barna å leke. Tovey (2007) hevder at et trygt miljø er et miljø der sikkerhet ikke blir sett på som sikkerhet mot all mulig skade, men gir sikkerhet for å utforske, eksperimentere, prøve ut ting og ta risiko (s. 102). Breivik (2001, s. 56-57) nevner at det å skade seg viser at man utfordrer seg selv. Det er også en viktig del av læringen i oppveksten. At barna får oppleve skrubbsår og blod er en fremtidig investering i langsiktig beskyttelse. I varierende grad vil det alltid forekomme ulykker og skader i barnehagen. I Osnes et al. (2020) sitt verk står det at “kort beskrevet vil en ulykke være en ufrivillig hendelse som kan gi skade på kroppen, mens en skade er det konkrete resultatet av en ulykke” (s. 224).

Det er ulike krav om hvordan og hvorfor en lekeplass skal være sikret. I forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr (2014, § 3-6) står det at “åpninger og avstander, som barn har tilgang til, skal ha en slik utforming at de ikke utgjør fare for fastklemming”. Videre står det også at “åpninger med dimensjoner som varierer når bevegelse oppstår, skal ha tilstrekkelig størrelse eller mellomrom for å unngå risiko for skader ved klemming, knusing eller press” (Forskriften om sikkerhet ved lekeplassutstyr, 2014). Selv om forskriften sier noe om hvordan en trygg lekeplass skal være, vil barna utforske lekeplassutstyret på en risikofylt måte. Barnas behov for spenning og utfordring gjør at de vil utsette seg for risikoer som man ikke kan forutse når man lager en lekeplass (Sandseter, 2010, s. 169).

3. Metode

“En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder” (Aubert, 1985, s. 196, sitert i Dalland, 2020, s. 53). Metoden er den fremgangsmåten vi bruker for å få tak i den informasjonen vi trenger til det vi skal undersøke. Vi skiller mellom to ulike hovedtyper av metoder: Kvalitativ og kvantitativ metode. Forskjellene på metodene handler om hvordan dataen som samles inn blir registrert og analysert. Med kvantitativ metode får man informasjon fra mange informanter, men informasjonen man får er ikke veldig grundig. Kvantitativ metode er en metode som er målbar. Et eksempel på en kvantitativ metode er en spørreundersøkelse eller en survey. Med en kvalitativ metode får man mye informasjon, men ofte fra få informanter. Her er det gjerne mer dyptgående spørsmål og svar. Kvalitative metoder handler om at man ser menneskers hverdagshandlinger i en naturlig kontekst. Noen eksempler på kvalitative metoder er intervju, observasjon og samtaler (Bergsland & Jæger, 2018, s. 66-68; Kvistad & Søbstad, 2005, s. 185).

3.1 Valg av metode

Når det kommer til hvilken metode vi ønsket å bruke for å samle informasjon til vår bacheloroppgave, falt vi på at vi ønsket å bruke en spørreundersøkelse gjennom Survey Xact. “En spørreundersøkelse eller en *survey* er en systematisk metode og en standardisert utspørring av et (stort) utvalg personer og kan handle om et hvilket som helst tema” (Ringdal, 2013, s. 190 i Bergsland & Jæger, 2018, s. 77). Når vi velger å ha en spørreundersøkelse eller et spørreskjema, velger vi å benytte en kvantitativ metode. I vår spørreundersøkelse ønsket vi å ha en kombinasjon av lukkede spørsmål med svaralternativer og åpne spørsmål hvor informanten får mulighet til å utdype svaret litt mer. Det å ha både lukkede og åpne spørsmål, kan gi en kombinasjon av kvantitativ og kvalitativ metode. I Bergsland og Jæger (2018) sitt verk er dette det som kalles for metodetriangulering. Det handler om at man bruker en kombinasjon av flere forskjellige metoder. Kvalitative og kvantitative metoder kan være med å styrke hverandre, og i vårt tilfelle vil det være mulig å gi noen mer dyptgående svar i tillegg til avkrysnings-svarene i undersøkelsen vår (s. 69).

Det er flere grunner til at vi har valgt å bruke dette som vår metode, og blant annet har Covid-19 situasjonen påvirket dette valget. Vi ser også at med temaet om risikofylt lek for de yngste

på barnehagens uteområde, er det greit å få meningene til flere enn det antallet vi gjerne kunne spurt, om hvis vi hadde valgt intervju.

3.2 Forarbeid

I forkant av gjennomføringen av vår valgte metode, var det en del arbeid i utformingen av spørreundersøkelsen. Vi laget en spørreundersøkelse med spørsmål som skulle gi oss svar på problemstillingen vår: "Hvorfor bør de yngste barna (1-3 år) få drive med risikofyllt lek på uteområdet, og hvordan påvirker personalet denne leken?". I arbeidet med disse spørsmålene måtte vi flere ganger starte på nytt og formulere oss på en annen måte. Dette var noe vi valgte å gjøre etter at vi hadde fått flere til å gi oss tilbakemeldinger om spørsmålene i undersøkelsen vår, blant annet veilederen vår og flere medstudenter. I dette arbeidet gikk spørsmålene igjennom flere revideringer, for at de skulle bli så tydelige som mulig og for at vi skulle få svar på det vi stilte spørsmål om.

Da vi startet med utformingen av vår spørreundersøkelse, måtte vi hele tiden være bevisst vår egen førforståelse. Gjennom å være bevisst de tankene vi hadde om temaet i forkant, kunne vi utforme spørsmål som ville være med å gi oss et annet perspektiv. Dalland (2020) sier at det er lett for at den førforståelsen man har gjør at man bare leter etter svar som kan bekrefte det vi selv tenker, og dette var noe vi prøvde å unngå i utformingen av vår spørreundersøkelse (s. 60).

Da vi var fornøyde med utformingen av spørreundersøkelsen vår, og vi følte at spørsmålene vi stilte ville gi oss svar på problemstillingen vår, gjennomførte vi en pilotundersøkelse hvor vi fikk 5 medstudenter til å svare på spørreundersøkelsen. På bakgrunn av deres tilbakemeldinger, fikk vi ferdigstilt spørreundersøkelsen slik vi ville ha den (se vedlegg 1).

Vi startet deretter prosessen med å velge ut hvem vi ville sende undersøkelsen til. Deretter sendte vi ut spørreundersøkelsen til 15 barnehager. Vi valgte å sende til ulike, tilfeldige barnehager fremfor kjede-barnehager, fordi vi antok at vi ville få en større variasjon i svarene om de kom fra en blanding av private og kommunale barnehager. Vi valgte barnehagene tilfeldig, men sjekket at hver av barnehagene hadde minst to småbarnsavdelinger, da dette bidro til at enda flere voksne fra hver barnehage kunne svare.

3.3 Gjennomføring av metode

Etter å ha sendt ut spørreundersøkelsen til de 15 utvalgte barnehagene ventet vi på svar. Vi hadde satt en svarfrist på omtrent tre uker, fordi vi tenkte at fristen kunne bidra til at informantene valgte å svare med en gang de fikk spørreundersøkelsen, i tillegg til at vi selv skulle ha god tid til å analysere svarene. I utgangspunktet tenkte vi at seks svar eller mer var nødvendig for at vi skulle kunne foreta en grei analyse. Vi så underveis at vi ikke hadde fått nok svar til å kunne analysere svarene, og vi valgte derfor å sende spørreundersøkelsen til ti nye barnehager med minst to småbarnsavdelinger, i håp om å få noen flere svar. Vi var hele tiden forberedt på at ikke alle kom til å svare, da dette skjedde under strenge Covid-19-restriksjoner, og barnehagene hadde mye annet å tenke på også. Men vi merket fort at etter å ha sendt spørreundersøkelsen til noen flere barnehager, fikk vi nok svar til at vi kunne starte arbeidet med å analysere svarene våre. Vi tenkte at syv informanter var dekkende, gitt innholdet i de svarene vi fikk. Videre kan vi se at på den ene siden var det vanskelig å få tak i informanter på grunn av smittevernhensyn og begrensninger i fysiske møtepunkter, parallelt med kortere og kortere tid til innleveringsfristen.

3.4 Vurdering av metode

Når det kommer til vurdering av metoden skal vi se på feilkilder og se litt på hva som kan være årsaken til at vi ikke fikk mer enn syv svar. Løkken og Søbstad (2017) sier at “feilkilder er forhold som kan påvirke observasjonene og gjøre dem mindre pålitelige” (s. 60).

Vi opplevde å få færre svar enn ønskelig, og dette tror vi kan ha noe med at vi hadde med åpne spørsmål som krevde at informanten måtte svare utfyllende med egne tanker. Løkken og Søbstad (2017, s. 125) snakker også om vurdering av spørreskjema som metode, og trekker da frem blant annet effektiviteten av spørreskjema og de lave kostnadene som fordeler. “De som besvarer skjemaet, kan dessuten gjøre dette i fred og ro, følge sitt eget tempo, tenke igjennom spørsmålene grundig og dermed sikre gjennomtenkte svar” (Løkken & Søbstad, 2017, s. 125). Vi kan tenke oss til at det at informantene måtte tenke igjennom spørsmålene før de svarte var årsaken til at det var flere som ikke fullførte spørreundersøkelsen. Alle som fullførte spørreundersøkelsen var pedagogiske ledere, men vi så at det var både barnehagelærere og assistenter som svarte på de første spørsmålene, men som avsluttet før de mer utfyllende spørsmålene kom.

En annen feilkilde vi kan tenke oss er at styrerne i barnehagen ikke sendte spørreundersøkelsen videre til de ulike avdelingene. Vi sendte bare spørreundersøkelsen til barnehagens styrer eller den offisielle kontaktposten til barnehagen, og var dermed avhengig av at styrer videreformidlet spørreundersøkelsen.

Vi er midt oppi en historisk hendelse der Covid-19 rammer hele verden. Pandemien kan være skyld i at de ulike barnehagene ikke tok seg tid til, eller ikke så det som relevant, å svare på spørreundersøkelsen vi sendte ut. En årsak til dette kan være at det ikke blir tilrettelagt for risikofylt lek fordi barnehagens uteområde er delt opp, og avdelingene må holdes adskilt fra hverandre.

I løpet av tiden etter vi hadde gjennomført spørreundersøkelsen, oppdaget vi at vårt fokus hadde endret seg litt fra det utgangspunktet vi startet med. Vi hadde tenkt å fokusere på den risikofylte leken og hvordan den er med på å utvikle de yngste barnas fysiske utvikling. Gjennom arbeidet med analysen merket vi at spørsmålene våre i undersøkelsen ikke hadde et veldig stort fokus på den fysiske utviklingen, men mer på det generelle om risikofylt lek for de yngste og hvorfor den er viktig. Fordi dette er et tema som er forsket lite på, skjedde det en faglig utvikling hos oss som studenter gjennom vår egen forskning, og vi kom frem til at vi måtte endre fokuset i problemstillingen vår.

3.5 Forskningsetikk

I forbindelse med vår bacheloroppgave gjennomførte vi en test på Norsk senter for forskningsdata (NSD) sine nettsider for å finne ut om vi måtte sende oppgaven vår inn til godkjenning. Dette gjorde vi i forkant av utarbeidningen av spørreundersøkelsen. I tillegg var vi i kontakt med en ansatt fra personombudet ved Høgskulen på Vestlandet, for å forsikre oss om hvorvidt vi måtte sende inn oppgaven vår til godkjenning hos NSD. Fordi vi valgte å ha spørreundersøkelse, og metoden vår passet til kravet om anonymisering, var ikke dette nødvendig.

Innenfor de forskningsetiske vurderingene vil vi trekke frem spørreundersøkelsens validitet og reliabilitet, som handler om å sikre høy troverdighet (Larsen, 2017, s. 47). Validiteten ser på spørsmålene sin relevans i forhold til spørreundersøkelsen. “Validitet handler om å måle det vi faktisk skal måle” (Larsen, 2017, s. 45). Innenfor validitet må vi se på hvor relevant

spørsmålene i spørreundersøkelsen vår er i forhold til problemstillingen vår. Vi utformet spørsmålene på en slik måte at de ble relevante i lys av problemstillingen. Vi stilte direkte spørsmål om informantenes forhold til risikofylt lek, og deres oppfatning av viktigheten rundt risikofylt lek, i tillegg til hva de ser på som fordeler med risikofylt lek for 1-3-åringene. Med slike spørsmål får vi et konkret svar på det problemstillingen spør om, nettopp hvorfor 1-3-åringene bør få drive med risikofylt lek.

Reliabilitet handler om at man gjennom spørreundersøkelsen skal være pålitelig og nøyaktig (Larsen, 2017, s. 47). Vi har gjennom å ha både åpne og lukkede spørsmål i spørreundersøkelsen, åpnet opp for at informantene kan være så utdypende de selv ønsker. Larsen (2017, s. 47) skriver om at man kan se reliabilitet som to forskjellige hovedtyper. Den ene er stabilitet, som handler om at den innsamlede dataen skal samsvare selv om undersøkelsen er gjennomført på ulike tidspunkt. Dette er noe vi kan trekke frem med tanke på at vi gjennomførte spørreundersøkelsen to ganger på ulike tidspunkt, da vi først sendte til 15 barnehager, men bare fikk tre svar, før vi senere sendte til ti nye barnehager og fikk fire svar til. Dataen vi har samlet inn er pålitelig og samsvarer med hverandre, og til tross for at undersøkelsen ble gjennomført på ulike tidspunkt, er svarene veldig like. Med utgangspunkt i det Christoffersen og Johannessen (2012, s. 23) skriver, må undersøkelsen vår kunne sies å ha høy reliabilitet.

4. Analyse og funn

I dette kapittelet legger vi frem resultatene vi har funnet av spørreundersøkelsen vår, og analyserer svarene våre. Spørreundersøkelsen vår besto av elleve spørsmål (se vedlegg 1) som skal belyse problemstillingen: “Hvorfor bør de yngste barna (1-3 år) få drive med risikofylt lek på uteområdet, og hvordan påvirker personalet denne leken?”.

Analysen skal hjelpe oss til å finne *hva* intervjuet har å fortelle. I tolkningen søker vi *meningen* i det vi har fått vite. I analysen er det viktig å få frem innholdet i intervjuet på en mest mulig saklig måte. Grunnet for analysen legges allerede i intervjuguiden. Du har tanker om hva du ønsker å vite i møte med intervjupersonen, og svarene skal bidra til å belyse problemstillingen. (Dalland, 2020, s. 94)

Etter at vi hadde valgt metode, startet arbeidet med å formulere spørsmålene til spørreundersøkelsen. I dette arbeidet hadde vi naturligvis et ønske og et mål om å stille spørsmål på en slik måte at vi kunne benytte informantenes svar til å besvare problemstillingen vår. Dette var noe vi hadde med oss hele tiden når vi gikk igjennom svarene fra spørreundersøkelsen, for å sikre at vi faktisk fikk relevante svar i forhold til problemstillingen.

Vi har valgt å dele opp spørsmålene i ulike kategorier for å få frem resultatene på en god og oversiktlig måte. Disse kategoriene har vi kalt:

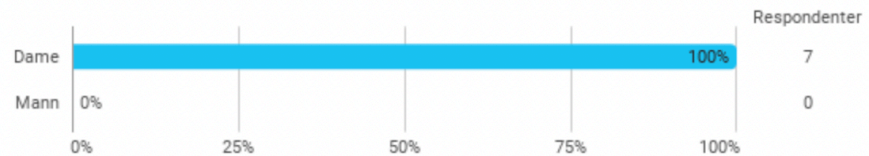
- Rolle i barnehagen
- Egenskaper ved risikofylt lek
- Personlig forhold til risikofylt lek og hvordan det påvirker barnas mulighet for risikofylt lek
- Bør 1-3-åringene får utforske risikofylt lek?
- Fordeler og ulemper med risikofylt lek.

Grunnen til at vi har valgt disse kategoriene er at vi da får med alle spørsmålene og svarene på en ryddig måte, slik at det er lett å se hva informantene har svart på de ulike spørsmålene. Vi har valgt å legge inn alle svarene vi fikk fra våre syv informanter på hvert spørsmål. Dette gjør vi for å vise likheten og ulikheten mellom de ulike svarene.

4.1 Rolle i barnehagen

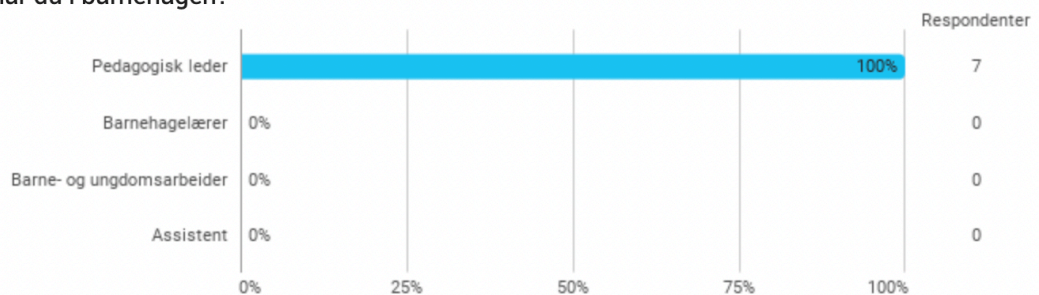
Vi har valgt å ta med et eget punkt som trekker frem hvem som har svart, og hvilke rolle disse informantene har i barnehagen. Dette gjør vi for å få frem majoriteten av hvem som har svart på spørreundersøkelsen.

Kjønn?

Figur 1

Hvilken rolle har du i barnehagen?

Figur 2

Som svarene viser, er alle syv informantene kvinner og alle er pedagogiske ledere i barnehagen.

4.2 Egenskaper ved risikofyllt lek

Vi spurte først informantene om de kunne si noen egenskaper de ser ved risikofyllt lek utendørs. Hovedsakelig ønsket vi at de skulle komme med omtrent tre egenskaper, og vi ser at flere av egenskapene går igjen hos flere av informantene. På dette spørsmålet var det en tekstboks hvor vi ønsket at informantene skulle komme med en personlig mening.

Dette svarte informantene:

- “Spenning, risikovurdering, grenser”
- “Utforske, spenning, kroppslig lek”
- “Viktig for motorisk utvikling og utforsking, spenning og glede”

- “Lek der barna tester sine egne grenser. Lek som går på bekostning av andres grenser, f.eks. når de dytter et annet barn utfor en kant. Lek med gjenstander som kan skade”
- “Koordinasjon, motorisk øvelse, kroppsbeherskelse”
- “Mestringsfølelse, kroppsbeherskelse og glede”
- “Mestring, utfoldelse, lære å gjøre risikovurderinger, spenning, bevegelsesglede”

Det vi ser går igjen er at risikofylt lek er med på å skape spenning og glede hos barna, og at det er en kroppslig lek der barna får øvd seg på risikovurdering, egne og andres grenser, og motorisk utvikling. Fem av informantene nevner også at en egenskap ved risikofylt lek er at det er en type lek hvor barna får utforske, øve på koordinasjon og kjenne på en mestringsfølelse.

4.3 Personlig forhold til risikofylt lek, og hvordan det påvirker barnas mulighet for risikofylt lek

Videre så vi på hvilke forhold hver enkelt hadde til risikofylt lek, og om dette forholdet kunne påvirke barnas mulighet til å drive med risikofylt lek på noen måte. I denne kategorien har vi satt sammen spørsmål fire og fem, da begge spørsmålene omhandler informantenes forhold til risikofylt lek.

Hva er ditt forhold til risikofylt lek utendørs?

- “Delt, barna lærer mye, samtidig som det er vi voksne som har ansvar for barna”
- “Todelt. En må finne balansen mellom å la de få utfolde seg, ofte flere sammen, og å sette grenser fordi de kan skade seg”
- “Jeg synes det er viktig med utforskende lek i naturen, jeg mener at alle barn trenger å teste egne ferdigheter i ulendt og utfordrende terreng”
- “Det er positivt at barn tester sine egne grenser. Så er det opp til oss voksne å rydde bort ting som kan være farlig og samtidig kjenne det enkelte barn for å kunne tolke hva som er trygg grenseutfordring og hva som er å gå for langt”
- “Bra”
- “Det er helt nødvendig for barn å få øve på kroppsbeherskelse, styrke og ferdigheter. Barn trenger å utvikle selvstendighet, og tro på seg selv. Dette kan øves opp ved å bare gi barna et minimum med hjelp. Ros og støtte må de derimot få mye av”

- “Barna får drive med risikofylt lek med en voksen til stede. Barna får gjennom risikofylt lek mulighet til å utvikle grovmotorikken og kjenne på mestring under rammer som for dem oppleves risikofylte, men som vi voksne vurderer som trygge. For eksempel løftes ikke barn opp i trær, men de får lov til å klatre opp der selv med en voksen i nærheten”

Det som gikk mest igjen her var at barna lærer mye når de får utforske og utfolde seg, og at de får muligheten til å teste egne ferdigheter, gjerne i ulendt og utfordrende terreng. Barna får også oppøvd en kroppsbeherskelse, styrke og ferdigheter, i tillegg til at de utvikler større selvstendighet og tro på seg selv. De voksne må passe på at barna ikke gjør ting som kan føre til at de skader seg, og det må som regel være en voksen til stede å passe på. I tillegg må de voksne rydde vekk ting som potensielt kan være farlig for barna. Et eksempel vi fikk i spørreundersøkelsen er det at barna ikke blir løftet opp i trær av noen voksne, men om de klarer å klatre opp selv, så får de lov. Det er da en risikovurdering som både barna og de voksne gjør, samtidig som det kan være en mestring for det enkelte barnet.

Når det kommer til hver enkeltes syn og hvordan det påvirker hvordan de lar de yngste barna få utforske risikofylt lek utendørs, er det veldig delt.

Hvordan har ditt forhold til risikofylt lek påvirket hvordan du lar de yngste (1-3 år) få utforske risiko utendørs?

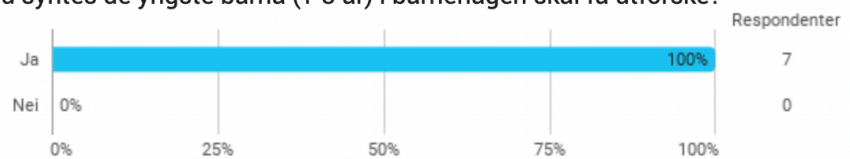
- “Mindre risikofylt lek på de minste utendørs”
- “Prøver å ta kontroll over impulsen som sier det kan være farlig, å heller la de forsøke”
- “Jeg lar barna prøve selv, klatre opp osv.”
- “Er blitt veldig obs på å observere og følge med, samtidig som jeg vokter noen barn mer enn andre. Samtidig er jeg blitt veldig avslappet til litt blod og noen kuler her og der”
- “Tør å utfordre de mens jeg støtter”
- “Barna får fritt utfolde seg, blir oppmuntret og får tilbud om nye aktiviteter de kan holde på med”
- “Så lenge det er voksne til stede får barna på min avdeling utfordre seg gjennom risikofylt lek ute. Jeg oppfordrer gjerne barna til å prøve ting, som å klatre opp på et lekestativ som for dem virker veldig risikofylt”

Ut fra svarene ser vi at noen ikke lar de yngste få drive med risikofylt lek utendørs i det hele tatt på grunn av faren for skader, men som svaret på punkt 2 viser, så står informantene mellom en impuls som sier at den risikofylte leken kan være farlig og at barna skal få forsøke selv. Til slutt er det noen som lar de yngste barna drive med risikofylt lek på lik linje som de eldste barna, men de voksne observerer og har alltid et øye til barna.

4.4 Bør 1-3-åringene få utforske risikofylt lek?

I denne kategorien har vi valgt å sette sammen flere spørsmål. Dette har vi valgt å gjøre fordi stort sett alle har svart det samme på spørsmål 6 og 8 (se figur 3 og 4), mens spørsmål 7 og 9 gir dypere svar til de foregående spørsmålene. Disse spørsmålene omhandler mye av det samme. Det går på om barna får utforske og hvordan det tilrettelegges for risikofylt lek på barnehagens uteområder.

Er risikofylt lek utendørs noe du syntes de yngste barna (1-3 år) i barnehagen skal få utforske?

Figur 3

På spørsmålet om 1-3-åringene bør få utforske risikofylt lek, ser vi i figur 3 at alle informantene er enig i at det bør de. Når det kommer til hvorfor de bør få utforske risikofylt lek, så er det av litt ulike grunner.

Om ja, hvorfor? om nei, hvorfor ikke?

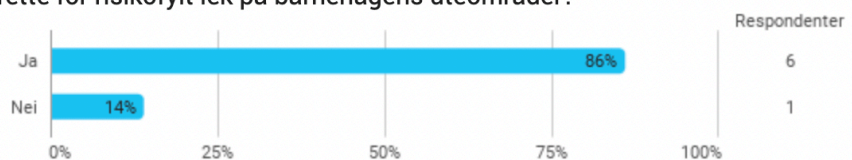
- “Både og, de kan utforske dette og det er bra for å kunne sette grenser for seg selv, men samtidig er det vi voksne som har ansvaret og vi kan se at det ikke er så lett å “stoppe”, og beskjeder må gjerne gis veldig tydelig”
- “Godt for motorisk utvikling, mestringsfølelse, ofte flere barn i lag - de har et felles fokus”
- “Fordi det er en naturlig del av det å være barn”
- “Det er viktig for utviklingen å få utfordre sine egne grenser. Blant annet for motorikken”
- “Det er en del av den motoriske utviklingen”

- “Barn på min avdeling er tøffere og bedre motorisk enn barn på andre avdelinger i min barnehage, der barna ikke får utforske seg slik “mine barn” gjør. Å lære barn til å bli glad i fysisk aktivitet er å ruste dem for livet senere”
- “Jeg mener at risikofylt lek utendørs er bra for barnas motoriske utvikling, samt at de vil oppleve mestring som gir dem tro på seg selv. Så lenge det er voksne til stede som kan støtte, veilede og heie underveis mener jeg at risikofylt lek bare har fordeler for de yngste barna”

Vi ser at noe som går igjen i en del av svarene er mange av de samme svarene vi fikk når det kommer til egenskapene ved risikofylt lek. Blant annet blir det nevnt at risikofylt lek er godt for den motoriske utviklingen, mestringsfølelsen hos barna, sette egne grenser og å utfordre egne grenser. I tillegg blir det nevnt at risikofylt lek er en naturlig del av det å være barn, og at det ofte er flere barn som leker sammen og har det samme målet.

På spørsmålet om barnehagene hadde tilrettelagt for risikofylt lek på barnehagens uteområde, ser vi i figur 4 at 86 % av informantene svarte at de hadde tilrettelagt, mens 14 % svarte at de ikke hadde tilrettelagt. Dette tilsier at seks av informantene hadde tilrettelagt for risikofylt lek på barnehagens uteområde, mens én av informantene ikke hadde det.

Har dere på noen måte lagt til rette for risikofylt lek på barnehagens uteområder?

Figur 4

Til tross for at ikke alle hadde tilrettelagt for risikofylt lek på barnehagens uteområder, nevnte alle at det på en eller annen måte var tilrettelagt.

Om ja, på hvilke måte? om nei, hvorfor ikke?

- “Jeg har arbeidet i barnehagen etter nedstenging av samfunn, og det siste året har en vært på gult/rødt nivå, slik at en må tilpasse uteområdet, risikofylt lek er ikke prioritert”
- “Skråning som de små prøver å klatre opp”

- “Beholde natur på lekeplassen”
- “Vi har både en flat asfaltplass og et større skogsområde på uteområdet vårt det barna blir oppmuntret til å bruke hele området fra de begynner i barnehagen. Her er det mange naturlige utfordringer som barna får nytte av”
- “Stort skogsområde som gir masse muligheter for risikolek”
- “Vi har store steiner og trær å klatre i. Vi har et område med mye røtter og “klatrevegg” (naturlig). Vi har “plen” med helling/ulendt terreng. Vi har også et område med disser og høye gummibelagte hauger/humper. Vi har også trestubber som blir mye brukt til balansetrening”
- “Flere klatrestativ. Skog og ulendt terreng både innenfor barnehagens gjerder og rett utenfor som vi ofte benytter oss av”

Svarene viser at det er variasjoner i hvordan det er tilrettelagt, alt fra å beholde skråninger og trær som barna kan klatre i, til flere klatrestativ og balansestokker innenfor barnehagens gjerder. I tillegg var det flere som sa at også nærområde utenfor barnehagens gjerder ble tatt i bruk. Vi ser at alle svarene til en viss grad er preget av de seks kategoriene til Sandseter innenfor risikofylt lek som vi skrev om i teoridelen, nemlig lek med høyder, lek med høy fart, lek med skadelige verktøy, lek nær farlige elementer, grov-og-tumle lek og lek der barn kan gå seg vill (Sandseter, 2007, s. 237).

4.5 Fordeler og ulemper med risikofylt lek

I dette kapittelet har vi satt sammen spørsmål 10 og 11. Dette har vi valgt å gjøre fordi spørsmålene til en viss grad henger sammen, da de handler om fordeler og ulemper med risikofylt lek.

Hva opplever du som fordeler med risikofylt lek utendørs?

- “Barn lærer å sette grenser for hva de selv synes er greit - grenser over egen kropp, de blir kjent med seg selv om hva de tåler”
- “Mestringsfølelse, motorisk utvikling”
- “Bra for motorisk utvikling, selvstendighet og mestring”
- “God motorisk utvikling”
- “Det gir barna mestringsfølelse, sansene skjerpes, de utvikler kontroll”
- “Vi har mer plass, det gjør godt i kropp og sjel å være mye ute. Det gir roligere barn”

- “Motorisk utvikling, mestringsfølelse, bevegelsesglede”

Fordelene ved risikofylt lek som ble nevnt er de samme som har gått igjen på tidligere spørsmål om motorisk utvikling, mestringsfølelse og det å utfordre egne grenser. Dette viser at de fleste er enige med hverandre om hva som er fordelene med risikofylt lek og at det er mange fordeler med risikofylt lek.

Hva opplever du som ulemper med risikofylt lek utendørs?

- “Ulempen er at de kan skade seg, konflikter barn imellom, foreldre som blir sur for at barna deres har skader mm.”
- “Barna kan skade seg”
- “Skader”
- “Kan bli en kilde til konflikt. Noen foreldre kan ha vanskelig for å forstå bakgrunnen for dette”
- “Muligheter for skade”
- “Ingenting”
- “Fare for at barna skader seg”

Når det kommer til ulempene med risikofylt lek ser vi at alle nevner en felles ulempe: Faren for at barna kan skade seg. I tillegg blir det nevnt at det også kan være en kilde til konflikt, da noen foreldre kan synes det er vanskelig å forstå hvorfor barna skal få drive med lek hvor det er en risiko for at det kan føre til skade hos barnet.

4.6 Funn

Gjennom analysen har vi gjort flere funn. Vi velger å trekke frem disse funnene fordi det er noe vi ser på som relevant for å besvare spørsmålet i problemstillingen vår. Vi ser blant annet at informantene vi fikk svar fra ofte var enige med hverandre, og det var mange som svarte det samme i spørreundersøkelsen. Vi la fort merke til at det bare var kvinner som svarte på spørreundersøkelsen, og at alle var pedagogiske ledere i sine respektive barnehager. I metodekapittelet oppfatter vi antall svar på spørreundersøkelsen som et funn, da vi fikk få svar i forhold til antall barnehager vi sendte undersøkelsen til. Dette vil vi gå mer inn på i drøftingen, da vi ser på det som relevant for vår forskning.

Et annet funn vi har bitt oss merke i ett av svarene på det ene spørsmålet fra spørreundersøkelsen: “Barn på min avdeling er tøffere og bedre motorisk enn barn på andre avdelinger i min barnehage, der barna ikke får utforske seg slik “mine barn” gjør. Å lære barn til å bli glad i fysisk aktivitet er å ruste dem for livet senere”. Dette er et svar på spørsmål 1, punkt 6 i kapittel 4.4, og med dette kan det se ut til at barnehagene har noe forskjellig praksis.

At skader og ulykker er hovedårsaken til at man som voksen ser ulemper med risikofylt lek, tolker vi også som et funn. Alle disse funnene er noe vi vil se nærmere på i neste kapittel, hvor vi vil gå inn på elementer vi ser for oss kan være en årsak til de ulike funnene.

5. Drøfting

I dette kapittelet skal vi drøfte rundt funnene våre fra spørreundersøkelsen. Drøfting handler om å se på det innsamlede materialet og analysere, tolke og vurdere de ulike funnene.

Gjennom drøftingen må man være åpen for å tolke funnene på ulike måter, og gjennom drøftingen skal man vise hvordan kunnskapen man har tilegnet seg kan være med på å fremme en forståelse av problemstillingen. Man må i drøftingen kunne se på det arbeidet man har gjort fra flere ulike sider (Dalland, 2020, s. 198, 249). I Dalland (2020) sitt verk står det at drøfting innebærer å “sette ulike synspunkter, momenter, argumenter, årsaker og faktorer opp mot hverandre” (s. 249). Vi skal nå drøfte de ulike punktene i denne oppgaven.

Underoverskriftene i drøftingen er de samme som det vi brukte i analysen, og dette har vi valgt for at det skal være lett å se en sammenheng i det vi drøfter opp mot det vi fant i analysen.

5.1 Rolle i barnehagen

I analysen ser vi at det bare var kvinner som deltok i spørreundersøkelsen, og at alle var pedagogiske ledere. I metodekapittelet (3.4) nevnte vi at det var flere assistenter og barnehagelærere som hadde startet på undersøkelsen, men som hadde avsluttet undersøkelsen etter de to første spørsmålene. Vi ser for oss at en årsak til dette kan være at de føler på en mangel av kunnskap knyttet til hva risikofylt lek er, og dermed ikke følt at de kunne svare utdypende.

Som vi nevnte i feilkildene (3.4) kan vi anta at tid og Covid-19 kan være årsaker til hvorfor vi ikke har fått flere svar på spørreundersøkelsen. Dette kan være fordi barnehagen i dag må ta stilling til flere nyoppståtte situasjoner, og at bachelorstudenter og spørreundersøkelser ikke prioriteres. Samtidig er spørreundersøkelse om risikofylt lek ikke nødvendigvis relevant da barnehagens uteområder må være oppdelt. En annen mulig årsak er at risikofylt lek på barnehagens uteområde for de yngste barna er et lite kjent tema, og at det ikke er nok faglig forankring som støtter opp under hvorfor også de yngste bør få utforske risikofylt lek.

Årsaken til at det bare er kvinner som har svart kan være helt tilfeldig. Samtidig kan det at vi bare sendte spørreundersøkelsen til totalt 25 barnehager være en årsak da vi ikke vet om det var mannlige ansatte i disse barnehagene. Gjennom Bufdir (2021) har SSB publisert en statistikk over kvinnelige og mannlige ansatte i barnehagen. Vi ser ut fra denne statistikken at

det bare er 10% mannlige ansatte i barnehagen, og tenker at det kan være en årsak til at det ikke er noen menn som har svart

5.2 Egenskaper ved risikofylt lek

Det kan være ulike grunner til hvorfor informantene nevner akkurat de tre egenskapene ved risikofylt lek de nevner. Disse egenskapene er blant annet spenning og glede, kroppslig lek, risikovurdering og motorisk utvikling. Det kan tenkes at egenskapene som blir nevnt er noe barnehagen eller den ansatte spesielt ønsker å bidra til at barna i barnehagen opplever. Vi ser at svarene kan knyttes til blant annet flytsonen, risikomestring- og vurdering og den generelle leken, noe vi kommer mer inn på i det følgende.

I analysen skrev vi om egenskapene ved risikofylt lek som informantene har nevnt i spørreundersøkelsen. Vi så da at spenning og glede er noe av det som ble nevnt som egenskaper ved risikofylt lek. Spenning og glede er typiske kjennetegn som barna opplever når de er i det Csikszentmihalyi kaller for flytsonen der spenningen ligger et sted mellom angst og kjedsomhet (Lillemyr, 2016, s. 217). I tillegg til spenning og glede har informantene sagt at risikofylt lek er en lek hvor barna får utforske, øve på koordinasjon og kjenne på en mestringsfølelse. Dette er med på å øke den motoriske utviklingen, som igjen kan knyttes til flytsonen hvor en aktivitet er tilpasset barnets motoriske ferdighetsnivå (Osnes et al., 2020, s. 150-151).

Vi kan tenke oss at når informantene nevner mestringsfølelse som en egenskap ved risikofylt lek, kan dette knyttes til risikomestringen. Risikomestring henger sammen med risikovurdering og det å kjenne igjen ulike typer risikofylte situasjoner. Det å mestre disse vil være viktig for den videre utviklingen (McFarland & Laird, 2017, s. 160). Osnes et al. (2020) skriver at barna som utøver større grad av risikofylt lek, "vil gjennom å utfordre seg motorisk kunne oppnå et større bevegelsesrepertoar, bedre fysiske egenskaper, større selvtillit og selvfølelse enn barn som er mer forsiktig" (s.157).

I rammeplanen for barnehagen står det at "barna skal inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling og oppleve motivasjon og mestring ut fra egne forutsetninger. Barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med kroppen sin og utvikler bevissthet om egne og andres grenser" (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 49). Dette kommer

også frem i hver informant sitt svar om egenskaper ved risikofylt lek. Under kapittel 4.2, punkt 4, ser vi et av svarene om hva egenskaper ved risikofylt lek er: “Lek der barna tester sine egne grenser. Lek som går på bekostning av andres grenser, f.eks. når de dytter et annet barn utfor en kant. Lek med gjenstander som kan skade”. Rammeplanen forankrer det å være i aktivitet, oppleve mestring og flyt, og at barna skal få utvikles og teste egne grenser.

Det informantene nevner om egenskaper ved risikofylt lek er vi enig i. At barna får være i flytsonen, får kjenne på risikomestringen, leke og vurdere de ulike situasjonene de møter på ser vi på som viktig for barnas utvikling og den gleden de får gjennom å mestre ulike situasjoner. Vi støtter oss dermed til blant annet Csikszentmihalyi og det han sier om flytsonen, og McFarland og Laird sine tanker om viktigheten av risikomestring- og vurdering for den videre utviklingen.

5.3 Faglig skjønn i forhold til risikofylt lek, og hvordan det påvirker barnas mulighet for risikofylt lek

Personalets forhold og holdninger til risikofylt lek er ofte med å påvirke hvordan barna i barnehagen får utforske dette. For at barnet skal få oppleve og mestre nye situasjoner, har personalet alltid en viktig rolle. Blant annet kan vi se til Bruners teorier om støttende stillas, og hvilken hjelp det kan gi barnet. Informantene svarte i undersøkelsen at barna lærer mye når de får utforske og utfolde seg, og gjennom å være et støttende stillas bidrar vi som voksne til at barna får teste egne ferdigheter. Det å være et støttende stillas for barna kan også hjelpe dem inn i flytsonen, hvor de kan utvikle større selvstendighet og tro på seg selv (Askeland & Sataøen, 2019, s. 203). Vi kan likevel tenke oss at det er viktig at stillaset ikke blir stående for lenge, da dette kan føre til at barnet blir avhengig av den støtten som blir gitt, senere. Å opptre som et støttende stillas gjør at du er med på fremme barnets selvstendighet, og derfor vil også barnets selvstendighet minske jo lengre stillaset blir stående (Askeland & Sataøen, 2019, s. 203).

Den subjektive og objektive risikoen handler om personalets holdninger. For personalet er det den objektive risikoen som vil være viktigst, mens for barna er det den subjektive risikoen som er viktigst. Dette tenker vi fordi den objektive risikoen går på de farene som faktisk er til stede, og gjerne er noe personalet har erfaringer med fra tidligere. Den subjektive risikoen er den faren barnet selv kjenner på, og det er ikke nødvendigvis en reell fare (Osnes et al., 2020,

s. 154). I spørreundersøkelsen svarte flere av informantene at det var de voksne som måtte legge til rette for den risikofylte leken. Vi kan se på dette i lys av den objektive risikoen, da informantene også nevner at de må rydde vekk ting som potensielt kan være farlig i tillegg til å passe på at barna ikke gjør ting hvor de kan skade seg.

Mange av svarene i spørreundersøkelsen viser at de ansatte lar de yngste barna få drive med risikofylt lek så lenge en voksen er til stede, observerer og er tilgjengelig for barnet. Som det går igjen i svarene, er det noen ansatte som må jobbe med seg selv for å tillate barna å drive med risikofylt lek. Sandseter (2013, s. 192-193) skriver også at ansatte ofte kan være noe bekymret for dette. Vi som nyutdannede barnehagelærere kan ha et annet syn på dette da vi ikke har så mange år med erfaring i bunn. Dette gjør at vi kan ha et noe "bedre" forhold til risikofylt lek og være villig til å la barna få utforske risikofylte situasjoner gjennom lek i større grad.

Breivik (2001, s. 56-57) skriver at barn har rett til å skade seg, kjenne på frykt og være redd. Alle negative opplevelser vil være med på å utvikle barnet i en positiv retning senere i livet. Informantene sier at barna lærer mye når de får utforske i ulendt og utfordrende terreng. Vi har erfart at å utforske i ulendt terreng når man ikke har mye erfaring kan skape en form for redsel, og vi støtter oss derfor til Breivik som nevner at dette gjerne vil ha en positiv påvirkning på barna senere i livet. Gjennom utforsking og utfoldelse i ulendt og krevende terreng, vil barna oppøve en større kroppsbeherskelse, styrke og flere ferdigheter, i tillegg til å få større tro på seg selv.

Det som ellers går igjen i noen av svarene er at det er mye som ligger på de voksne, og at det er de voksne som må legge til rette for at barna skal få kunne drive med risikofylt lek. Dette er noe vi kan se et eksempel på under kapittel 4.6 om funn i analysen. En må finne en balanse mellom sitt personlige forhold til risikofylt lek og det å la barna utfolde seg, i tillegg til at det må settes noen grenser for at barna ikke skal skade seg. Dette er et svar som utmerker seg fra spørreundersøkelsen, og det viser at barnehagene gjerne har en forskjellig praksis når det kommer til risikofylt lek. Vi synes at svaret får frem gode egenskaper ved den risikofylte leken, og at svaret samsvarer med den teorien vi har valgt å trekke frem om personalets rolle i barns risikofylte lek.

5.4 Bør 1-3-åringene få utforske risikofylt lek?

Den risikofylte leken er varierende for ettåringene og 2-3-åringene. Kleppe, Melhuish og Sandseter har sett på den risikofylte leken hos de ulike aldersgruppene og observert at 2-3-åringene leker med høyde, fart, farlige redskaper og lekeslåsing om de får mulighet til det. Hos ettåringene er det ikke like tydelig, fordi bare det å skulle reise seg og gå kan være en stor nok risiko (Osnes et al., 2020, s. 156). “Små barn er i en fase i livet der utforskning av omgivelsene, andre mennesker og seg selv og egne muligheter står helt sentralt” (Sandseter, 2018, s. 55). Vi støtter oss til Sandseter og tror at barna lærer best i starten av livet, da hun selv sier at man fra spedbarnsalderen starter å utforske verden og de mulighetene de ser i sine omgivelser (Sandseter, 2018, s. 55).

I rammeplanen for barnehagen er risikofylt lek forankret under emnet kropp, bevegelse, mat og helse, og det står blant annet at “barnehagen skal bidra til at barna videreutvikler motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper” (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 49). Ut ifra informantene sine svar, ser vi at de lener seg på rammeplanen. Utvikling av motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper er noe som går igjen i svarene på hvorvidt 1-3-åringene bør få utforske risikofylt lek. Hagen og Rystad (2014) påpeker også at den risikofylte leken er viktig for den motoriske utviklingen. Her blir utemiljøet trukket frem som en stor bidragsyter til den motoriske utviklingen ved at barna får utforske og utfordre seg selv i det naturlige miljøet (Hagen & Rystad, 2014, s. 37).

På spørsmålet om tilrettelegging for risikofylt lek på barnehagens uteområde ser vi at alle svarer ja utenom én informant. På spørsmålet om hvordan barnehagen har tilrettelagt, eventuelt hvorfor de ikke har tilrettelagt, er det én som svarer at på grunn av strenge restriksjoner under Covid-19-pandemien har ikke risikofylt lek blitt prioritert. Vi tolker dette som at det er det samme som å ikke legge til rette for risikofylt lek på barnehagens uteområder. Vi kan også se på dette som en årsak til hvorfor vi ikke fikk mange svar i undersøkelsen, da undersøkelsen kunne virke irrelevant i forhold til hvor mye risikofylt lek barnehagen kan legge til rette for til barna i denne perioden.

De andre informantene som svarer at de har tilrettelagt, svarer også på spørsmålet om hvordan de har tilrettelagt at det går mye på det naturlige området i barnehagen, for eksempel trær, klatrevegger og skråninger. Med denne typen tilrettelegging kan vi stille spørsmål til om

Sandseter og hennes seks kategorier innenfor risikofylt lek er noe som bevisst blir brukt i praksis. Vi ser på de ulike kategoriene som viktige i arbeid med å gi barnet selvfølelse, glede og spenning, i tillegg til at det bidrar til å øke barnets risikomestring og risikovurdering. Dette gjør at vi kan se på alle kategoriene som viktige, og det er med å underbygge viktigheten av risikofylt lek for 1-3-åringene.

5.5 Fordeler og ulemper med risikofylt lek

At leken er verdifull på flere måter har Rasmus Glærum Kleppe skrevet noe om i sammendraget i sin doktorgrad om 1-3-åringenes risikofylte lek fra 2018. Han skriver der at leken er verdifull, og da spesielt med tanke på barns følelse av selvstendighet og opplevelse av utforsking. I tillegg kan opplevelsen av utforsking og selvstendighet være med på å gi barna en følelse av frykt, nøling, spenning og mestring. Kleppe nevner også at det tidligere har blitt forsket på de langsiktige fordelene med risikofylt lek, for eksempel at barn kan vurdere risiko realistisk (Kleppe, 2018, s. sammendrag). Svarene vi fikk fra informantene viser nettopp dette, at de mener at risikofylt lek bidrar til utforsking og mestringsfølelse. Sandseter underbygger dette når hun skriver at også de yngste barna utforsker og starter en prosess med å utfordre seg selv, allerede fra de begynner å løfte hodet for første gang (Sandseter, 2018, s. 55).

Sandseter sine kategorier går inn på ulike aspekter innenfor risikofylt lek, og får frem barns individuelle utvikling. Lek innenfor de ulike kategoriene er med på å utvikle barnas egne grenser og selvstendighet. I tillegg til de seks tradisjonelle kategoriene kan man også se på de to nye kategoriene, lek med sammenstøt og vikarierende lek. Disse kan ses på som både fordeler og ulemper ved risikofylt lek. Grunnen til at det kan være negativt, er fordi lek med sammenstøt kan oppfattes som en risikofylt lek, ettersom det potensielt kan føre til skade. Vikarierende lek handler om å "herme" etter eldre barn sin risikofylte lek, og kan føre til skade da risikoen er større enn barnet selv oppfatter det som (Osnes et al., 2020, s. 156).

Det kom frem i spørreundersøkelsen en felles enighet om at en ulempe ved risikofylt lek er faren for skade. Sandseter (2010) får frem at designere, ansatte og foreldre tilrettelegger og prøver å få til et miljø som er så trygt som nødvendig for barna, men barna vil allikevel strekke seg mot de mer risikofylte situasjonene (s. 169). Både Sandseter (2010) og Breivik (2001) skriver at barndommen i dag til en viss grad er overbeskyttet. Vi beskytter barna for at

de ikke skal slå eller skade seg. Å beskytte barna fra enhver risikofylt situasjon kan føre til en kjedeligere barndom med mindre egenstyrt lek, fysisk aktivitet og utforsking på egenhånd. Dette vil igjen ha påvirkning på utviklingen hos barna (Sandseter, 2010, s. 169; Breivik, 2001, s. 56-57).

Vi kan tenke at for mange foreldre er det mangel på kunnskap som er årsaken til at risikofylt lek blir sett på som noe negativt. For at man som ansatt i barnehagen skal kunne fremme risikofylt lek gjennom faglig kunnskap, kan foreldremøter og/eller informasjonsmøter være en mulig løsning. Dette kan da brukes til å gi foreldrene informasjon om viktigheten av den risikofylte leken, og hva den gjør for utviklingen hos barna. Dette viser at samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet er viktig for at alle parter skal være komfortable med de tiltakene barnehagen har lagt for at barnehagen skal være en trygg arena for barna å leke i (Sandseter, 2014, s. 24).

6. Avslutning

I denne oppgaven har vi tatt for oss problemstillingen “Hvorfor bør de yngste barna (1-3 år) få drive med risikofylt lek på uteområdet, og hvordan påvirker personalet denne leken?”.

Gjennom teori og spørreundersøkelse har vi funnet frem til det vi ser på som relevant for å kunne svare på problemstillingen.

Først og fremst ser vi at risikofylt lek i stor grad bidrar til barns utvikling. Vi ser at utemiljøet har stor innvirkning på hvilke type risikofylt lek barna får utforske, og at mulighetene er større på uteområdet enn inne. Risikofylt lek på uteområdet er med på å utvikle barns risikovurdering, mestringsfølelse, objektiv og subjektiv risiko, i tillegg til å være med på å hjelpe barn til å tolke og oppfatte samfunnet rundt seg.

Det er viktig at de yngste barna får drive med risikofylt lek fordi barna utvikler en selvstendighet som gjør de kapable til å fungere i samfunnet rundt dem når de vokser opp. Den risikofylte leken barna får utforske og oppleve i de første leveårene, vil ha påvirkning på valg og hvordan de løser ulike situasjoner de støter på gjennom oppveksten. De barna som får drive med mer risikofylt lek, blir mer hardføre og både fysisk og psykisk sterk.

De ansatte ser ulikt på risikofylt lek, men i spørreundersøkelsen vår er alle enig om at også de yngste barna (1-3-åringene) bør få utforske risikofylt lek. Til tross for dette er det stor variasjon i hvor langt hver enkelt er villig til å la barna utforske. Personalet blir også påvirket av foreldre i hvordan de lar barna få drive med risikofylt lek, da de fleste også nevner at risikofylt lek er en kilde til konflikt med foreldre.

Personalet har stor innvirkning på den risikofylte leken for de yngste. Deres egne erfaringer og forhold til risikofylt lek vil spille inn på hvor mange risikofylte situasjoner de er villig til å la barna undersøke og utforske.

Et enkelt formulert, oppsummerende svar på spørsmålet i problemstillingen vår vil være: De yngste barna bør få drive med risikofylt lek innen rammen av hva som er forsvarlig og praktisk mulig, fordi det har flere positive enn negative virkninger. Personalet vil uten tvil ha påvirkning på denne leken, noe de bør være veldig bevisst på.

7. Veien videre

Gjennom arbeidet med denne oppgaven, og de tre årene på barnehagelærerstudiet, er vi blitt mer bevisst over viktigheten og betydningen av risikofylt lek. Vi har fått økt forståelse for hva risikofylt lek bidrar med, og hvorfor det er noe barna bør få utforske. Vi har også observert at det tidligere har vært lite forskning på risikofylt lek for de yngste barna i barnehagen, og at hovedfokuset innenfor risikofylt lek ofte har vært på de eldre barna (fra 4 år og oppover). Vi håper at vår oppgave kan være med på å fremme viktigheten av risikofylt lek, også hos de yngste i barnehagen. På grunn av lite forskning på dette området, startet vi med en litt for omfattende problemstilling som vi oppdaget at vi måtte endre på. Gjennom dette forskningsprosjektet vi har vi funnet områder innenfor temaet risikofylt lek for de yngste, hvor det kan være behov for mer kunnskap og kompetanse.

8. Litteraturliste

Askland, L. & Sataøen, S. O. (2019). *Utviklingspsykologiske perspektiver på barns oppvekst* (4. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Barnehage.no. (2015, 12. november). Barn under tre år tar også risiko i lek.

Hentet fra

<https://www.barnehage.no/forskning-hioa-kanvas/barn-under-tre-ar-tar-ogsaa-risiko-i-lek/101285>

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (red.). (2018). *Bacheloroppgaven i*

barnehagelærerutdanningen. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Breivik, G. (2001). *Sug i magen og livskvalitet*. Oslo: Tiden Norsk Forlag.

Bufdir. (2021, 15. mars). Ansatte i barnehage og skole etter kjønn. Hentet fra

https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/kjonnlikestilling/Utdanning_og_kjonn/Ansatte_i_barnehage_og_skole/

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo:

Abstrakt forlag

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk

Forlag AS.

Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr. (1999). Forskrift om sikkerhet ved

lekeplassutstyr (FOR-1996-07-19-703). Hentet fra

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-07-19-703>

Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid - barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg.).

Oslo: Universitetsforlaget

Hagen, T. L. & Rystad, P. G. (2014). "Utemiljø som inspirerer til barns fysiske aktive lek" I Sæther, M. & Hagen, T. L. (red.). *Kreativ ute*. (s. 30-44). Bergen: Fagbokforlaget

Hagen, T. L. & Sæther, M. (2014). "Kreativ ute" I Sæther, M. & Hagen, T. L. (red.). *Kreativ ute*. (s. 13-29). Bergen: Fagbokforlaget.

Kleppe, R. G. (2018). *One-to-three-year-olds' Risky Play in Early Childhood Education and Care* (doktoravhandling, OsloMet). Hentet fra <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/10642/5890/A-18-7-manus-Kleppe-1204.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Kvistad, K. & Søbstad, F. (2005). *Kvalitetsarbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Kyttä, M. (2003). *Children in Outdoor Contexts. Affordances and Independent Mobility in the Assessment of Environmental Child Friendliness*. Hentet fra <http://lib.tkk.fi/Diss/2003/isbn9512268736/isbn9512268736.pdf>

Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Lillemyr, O. F. (2016). *Lek på alvor* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Lindon, J. (2011). *Too safe for their own good?: Helping children learn about risk and life skills*. Hentet fra <https://ebookcentral.proquest.com/lib/hogskbergen-ebooks/reader.action?docID=1786512>

Lundhaug, T. (2010). "Inkludering i fysisk aktivitet" I Wilhelmsen, B. U. & Holthe, A. (red.). *Måltider og fysisk aktivitet i barnehagen - barnehagen som arena for folkehelsearbeid*. (s. 138-147). Oslo: Universitetsforlaget.

Løkken, G. (1996). *Når små barn møtes*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag

Løkken, G. & Søbstad, F. (2017). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. utg.).

Oslo: Universitetsforlaget

McFarland, L. & Laird, S. G. (2017). *Parents' and Early Childhood Educators'*

Attitudes and Practices in Relation to Children's Outdoor Risky Play. Hentet fra

<https://link-springer-com.galanga.hvl.no/content/pdf/10.1007/s10643-017-0856-8.pdf>

Osnes, H., Skaug, H. N. & Kaarby, K. M. E. (2020). *Kropp, bevegelse og helse i*

barnehagen (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Sando, O. J., Kleppe, R. & Sandseter, E. B. H. (2021). *Risky Play and Children's*

Well-Being, Involvement and Physical Activity. Hentet fra

<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s12187-021-09804-5.pdf>

Sandseter, E. B. H. (2007): *Categorising risky play—how can we identify risk-taking*

in children's play?, European Early Childhood Education Research Journal, 15:2, 237-252. Hentet fra:

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13502930701321733?needAccess=true>

Sandseter, E. B. H. (2010). “Spenningsfylt aktivitet i barnehagens uteområde – å

balansere mellom trygghet og risiko” I Wilhelmsen, B. U. & Holthe, A. (red.).

Måltider og fysisk aktivitet i barnehagen - barnehagen som arena for folkehelsearbeid. (s. 163-178). Oslo: Universitetsforlaget.

Sandseter, E. B. H. (2013). “Når det kile i magen, må æ bare flir og hyl!” Betydningen

av barns risikofylte lek” I Kvello, Ø. (red.). *Barnas barnehage 2: Barn i utvikling* (2. utg.). (s. 178-194). Oslo: Gyldendal akademisk.

Sandseter, E. B. H. (2014). “Boblende glede og sug i magen: risikofylt lek i

barnehagen” I Sandseter, E. B. H. & Jensen, J-O (Red.). *Vilt og farlig - om barns og unges bevegelseslek*. (s. 13-25). Oslo: Gyldendal akademisk

Sandseter, E. B. H. (2018). “Det opplevelses- og spenningssøkende barnet” I

Sandseter, E. B. H., Hagen, T. L. & Moser, T. (red.). *Kroppslighet i barnehagen. Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (3. utg.). (s. 54-66). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Solheim, E. (2013). “Utviklingsstøttende samspill i barnehagen - fokus på de minste

barna” I Kvello, Ø. (red.). *Barnas barnehage 2: Barn i utvikling* (2. utg.). (s. 98-135). Oslo: Gyldendal akademisk.

Tovey, H. (2007). *Playing Outdoors. Spaces and Places, Risk and Challenge*.

England: Open University Press

Utdanningsdirektoratet (2017). *Rammeplan for barnehagen: innhold og oppgaver*.

Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

9. Vedlegg

Vedlegg 1: Spørreundersøkelse

Hei,

Vi er to studenter som holder på å skrive Bacheloroppgave på Barnehagelærerstudiet på HVL campus Bergen. I vår bacheloroppgave skal vi skrive om risikolek for de yngste barna (1-3 år) i barnehagen på uteområdet, og hvordan risikolek påvirker barnas fysiske utvikling.

Vi har i den sammenheng laget en spørreundersøkelse hvor vi har med spørsmål om hvordan ditt forhold til risikofyllt lek er og hvordan det er med å påvirke barnas hverdag. Vi vil gjerne vite noe om ditt synspunkt når det kommer til risikofyllt lek utendørs for de yngste (1-3 år). Dette er et begynnende forskningsprosjekt som kan være med på å utvikle barnehagehverdagen videre.

Alle svar som vi får vil være helt anonyme, og vi vil ikke ha noe mulighet til å finne ut hvem som har svart på undersøkelsen.

Håper du vil svare på undersøkelsen vår :)

Spørsmål 1:

Kjønn?

- Dame
- Mann

Spørsmål 2:

Hvilken rolle har du i barnehagen?

- Pedagogisk leder
- Barnehagelærer
- Barne- og ungdomsarbeider
- Assistent

Spørsmål 3:

Kan du beskrive 3 eller flere egenskaper ved risikofylt lek utendørs?

Spørsmål 4:

Hva er ditt forhold til risikofylt lek utendørs?

Spørsmål 5:

Hvordan har ditt forhold til risikofylt lek påvirket hvordan du lar de yngste barna (1-3 år) få utforske risiko utendørs?

Spørsmål 6:

Er risikofylt lek noe du syntes de yngste barna (1-3 år) i barnehagen skal få utforske?

- Ja
- Nei

Spørsmål 7:

Om ja, hvorfor? Om nei, hvorfor ikke?

Spørsmål 8:

Har dere på noen måte lagt til rette for risikofylt lek på barnehagens uteområder?

- Ja
- Nei

Spørsmål 9:

Om ja, på hvilke måte? Om nei, hvorfor ikke?

Spørsmål 10:

Hva opplever du som fordeler med risikofylt lek utendørs?

Spørsmål 11:

Hva opplever du som ulemper med risikofylt lek utendørs?